

www.krasp.org.pl

Konferencja
Rektorów
Akademickich
Szkół
Polskich

Przewodniczący:

prof. dr hab. inż. Jan Szmidt
Rektor
Politechniki Warszawskiej
president@krasp.org.pl

Biuro KRASP:

Krakowskie Przedmieście 26/28
00-927 Warszawa
tel.: 22 55 20 352
fax: 22 55 21 567
biuro@krasp.org.pl

Warszawa, 16 sierpnia 2017 r.

KRASP/236/2017

Szanowny Pan
Maciej Kopec
Podsekretarz stanu
Ministerstwo Edukacji Narodowej
Al. J. Ch. Szucha 25
00-918 Warszawa

Szanowny Panie Ministrze,

W odpowiedzi na pismo DPPI-WPPiP.4010.330.2017.DP z 14 lipca br. w załączeniu przesyłam opinię Komisji ds. Kształcenia Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich dotyczącą projektu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia.

Z wyrazami szacunku,

prof. dr hab. inż. Jan Szmidt
Przewodniczący KRASP

Opinia
Komisji ds. Kształcenia
Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich
dotycząca projektu rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej
w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceum
ogólnokształcącego, technikum oraz branżowej szkoły II stopnia
(projekt rozporządzenia z dnia 5 lipca 2017 r.)

Zaopiniowanie fundamentalnego dla wdrażanej reformy szkolnictwa dokumentu, jakim jest podstawa programowa, wymaga wnikliwej oceny dokonanej przez zespół specjalistów obejmujący przedstawicieli dyscyplin poznawczych reprezentowanych przez poszczególne przedmioty kształcenia szkolnego. Termin prowadzenia konsultacji w zasadzie uniemożliwia wykonanie takiej pracy zespołowej, toteż Komisja Kształcenia KRASP koncentruje się w swej opinii na zagadnieniach podstawowych.

W związku z rezygnacją z przedmiotów uzupełniających: przyroda oraz historia i społeczeństwo, można zauważyć ogromną zmianę w treściach nauczania z przedmiotów biologia, chemia, fizyka, geografia, historia oraz wiedza o społeczeństwie. Uczniowie realizujący przedmioty przyrodnicze na poziomie podstawowym zostali zasypani ogromem treści, które niejednokrotnie są jedynie okrojona wersją poziomu rozszerzonego. Przykładowo, z chemii już na poziomie podstawowym uczniowie będą musieli opanować wiedzę i umiejętności związane z zagadnieniami trudnymi, takimi jak reakcje redoks, konfiguracja elektronowa (zapis pełny), elektrochemia itp. Ma to jednak także swoje zalety, ponieważ uczniowie mają łatwiejszą sytuację z nadrobieniem materiału w momencie zmiany planowanych przedmiotów zdawanych na maturze.

Podstawa programowa nie integruje treści nauczania z poszczególnych przedmiotów (w punkcie 3 Uzasadnienia do projektu rozporządzenia czytamy „*zastąpienie idei integracji przedmiotowej korelacją przedmiotową (w ramach przedmiotów humanistycznych oraz przedmiotów przyrodniczych i ścisłych)*”). Założenia nowej postawy programowej były związane z odejściem od integracji na rzecz korelacji treści nauczania, jednak i tu założenie nie wydaje się być do końca spełnione – podobne/spójne ze sobą treści z poszczególnych przedmiotów nie są realizowane w tym samym czasie na poszczególnych przedmiotach, przez co wypełnienie założeń korelacji międzyprzedmiotowej nie będzie do końca możliwe. Brak korelacji występuje zarówno w zakresie przedmiotów humanistycznych, ścisłych, jak i przyrodniczych. Jest to tym bardziej niepokojące, że światowe dobre praktyki edukacyjne wskazują, że jednym z kluczy do sukcesu jest interdyscyplinarne i holistyczne podejście do nauki oraz integracja treści kształcenia w ramach poszczególnych przedmiotów.

Duży nacisk położony jest na przygotowanie ucznia do świadomego wyboru pracy zawodowej. Interdyscyplinarne podejście realizowane na różnych przedmiotach ma za zadanie poniesienie kompetencji młodzieży. Jednak jedynie na języku angielskim oraz podstawach przedsiębiorczości uczniowie uczą się, jak przygotowywać pisma typu CV i list motywacyjny. W całej podstawie programowej nie ma informacji o ćwiczeniu umiejętności pisania, redagowania pism oficjalnych, podań, wniosków itp., które są niezbędne w życiu codziennym.

Ogromne znaczenie w nowej podstawie programowej powinno, w założeniu, odegrać zastosowanie narzędzi TIK, jak i stosowanie w praktyce wiedzy zdobytej podczas zajęć z przedmiotu informatyka. W przypadku przedmiotów przyrodniczych można wykorzystać programy do analizy, tworzenia i dokonywania pomiaru z wykorzystaniem bardziej

zaawansowanych programów i aplikacji. Podstawowe narzędzia np. do statystyki mogą stanowić jeden z elementów projektowania, wykonywania i pomiaru doświadczeń. Problemem związanym z wykorzystaniem tego typu aplikacji mogą być kompetencje cyfrowe samych nauczycieli, którzy w dotychczasowej pracy nie mieli okazji do korzystania z tego typu programów. Dotyczy to nauczycieli wszystkich przedmiotów, ponieważ mają oni za zadanie podnosić kompetencje medialne swoich uczniów i korzystać z nowych mediów w procesie nauczania oraz promować świadome korzystanie z nich w procesie uczenia się.

W odniesieniu do wcześniejszej podstawy programowej można zauważyć redukcję zagadnień omawianych na lekcjach wychowania do życia w rodzinie takich jak tolerancja wobec odmienności kulturowych, etnicznych, religijnych, seksualnych; choroby przenoszone drogą płciową i zapobieganie im; AIDS: profilaktyka, aspekt społeczny i etyczny, chory na AIDS w rodzinie; trudności w osiągnięciu tożsamości płciowej, możliwości pomocy. Szkoła jako instytucja wspierająca rozwój dziecka powinna być otwarta na odmienność i przekazywać rzetelną wiedzę na wszystkie tematy związane z funkcjonowaniem młodych ludzi w społeczeństwie.

Jedno z wymagań szczegółowych z przedmiotu wiedza o społeczeństwie, dotyczące społeczeństwa obywatelskiego zostało ujęte w sformułowaniu: „uczeń przygotowuje materiał do zamieszczenia w internecie na temat działań indywidualnych lub grupowych w życiu publicznym (np. w wątku publicznym swojego profilu na portalach społecznościowych lub na blogu”. Należy zastanowić się, czy nauczyciele będą odpowiadać za tego typu treści umieszczane w internecie przez swoich uczniów.

Pozytywnie należy ocenić wprowadzenie możliwości realizacji filozofii jako odrębnego przedmiotu nauczania, co od dawno było postulowane m.in. przez środowiska akademickie.

W podstawie programowej z języka polskiego można zauważyć przeładowanie wiedzą encyklopedyczną. Akcentuje się transmisję wiedzy, a nie kształcenie umiejętności. Przeładowanie lekturami nie daje czasu na głębszą analizę i interpretację tekstu. W kształceniu literackim dominuje kontekst historyczno-literacki oraz strukturalizm (brak odwołań do innych modeli czytania). Wśród lektur licealnych pojawiły się *Chmury* Arystofanesa (lektura, której nie ma nawet w programie studiów polonistycznych), a zabrakło B. Schulza, zaś W. Gombrowicz reprezentowany jest jedynie we fragmentach. Wśród lektur podstawowych brak jest lektur z obszaru współczesnej literatury, która mogłaby zainteresować młodego czytelnika.

W założeniach podstawy pojawia się informacja o konieczności wprowadzenia młodego człowieka w świat różnorodnych tekstów kultury, jednak w praktyce nie będzie możliwe zapoznanie się np. z arcydziełami sztuki filmowej – zaproponowana siatka godzin wystarcza tylko na realizację treści związanych z kształceniem literackim (omówienie lektur); poszerzanie wiedzy i doskonalenie kompetencji związanych z interpretacją poszczególnych tekstów literackich z wykorzystaniem kontekstów kulturowych nie będzie zatem możliwe.

Podstawa programowa biologii na poziomie podstawowym skupia się na omawianiu zagadnień budowy i funkcjonowania organizmu człowieka oraz edukacji zdrowotnej – to duży plus, tym bardziej, że pojawia się przy tym nacisk na doskonalenie umiejętności krytycznej oceny informacji pojawiających się w różnych źródłach (np. z zakresu inżynierii genetycznej). Ponadto, zakłada się, że omawiane zagadnienia będą skorelowane ze znajomością podstaw zrównoważonego rozwoju. Pojawia się również dział dotyczący ewolucjonizmu, co umożliwi omawianie poszczególnych treści w wymiarze ewolucyjnym.

Z kolei podstawa programowa biologii na poziomie rozszerzonym wymaga doskonalenia umiejętności posługiwania się informacjami pochodzącymi z różnych źródeł, odróżniania faktów od opinii, komentowania i interpretowania poszczególnych zjawisk, co wskazuje na dawanie uczniom możliwości doskonalenia umiejętności wyższego rzędu. Treści programowe, podobnie jak w poprzedniej postawie programowej, dotyczą bardzo szczegółowych zagadnień dotyczących poszczególnych królestw organizmów – obecna

reforma i konstruowanie nowej podstawy programowej mogło stanowić szansę na dokonanie selekcji poszczególnych zagadnień i pozostawienie do realizacji tych najbardziej kluczowych. W obecnej formie materiał wydaje się być nieco zbyt obszerny; brak również akcentowania treści bardziej istotnych merytorycznie i społecznie. Obawy budzi również zmniejszenie liczby godzin na poziomie rozszerzonym z 10 na 6 – pojawia się wątpliwość, czy przy tak obszernym programie rozszerzonym zostaną wyczerpująco zrealizowane wszystkie treści niezbędne przyszłym maturzystom. Wątpliwość taka dotyczy nie tylko biologii, ale również pozostałych przedmiotów z bloku przedmiotów przyrodniczych.

Nacisk położony jest również na umiejętność argumentowania swoich opinii, co przynajmniej w założeniu ma doskonalić umiejętności uczniów w zakresie sprawnej komunikacji – doskonalenie kompetencji komunikacyjnych oraz umiejętności obracania się w świecie społeczeństwa informacyjnego to jedne z podstawowych umiejętności ponadprzedmiotowych nowej podstawy programowej.

W założeniu, lekcje biologii będą odbywać się w salach lekcyjnych wyposażonych w narzędzia IT oraz w oparciu między innymi o zasoby cyfrowe – to dobry kierunek rozwijania umiejętności wykorzystywania narzędzi IT w celach edukacyjnych. Pojawia się jednak obawa, czy nauczyciele będą w stanie sprostać tym wyzwaniom – konieczne wydaje się zatem doszkalać nauczycieli w zakresie nowych technologii komunikacyjno-informacyjnych. Cenne jest uzupełnienie przedmiotów przyrodniczych o konieczność wykonywania doświadczeń oraz dokonywania analiz empirycznych przyrody.

W nowej podstawie programowej cele nauczania skonstruowano niezgodnie z zasadami operacjonalizacji celów kształcenia. Bardzo często pojawiają czasowniki takie jak „zna”, „rozumie” – nie są to czasowniki operacyjne mierzalne, a tylko takich powinno używać do konstruowania celów operacyjnych. Ponadto, najczęściej pojawiającymi się czasownikami są: rozpoznaje, określa, posługuje się, odczytuje, odróżnia, itd. – wskazuje to raczej, wbrew założeniom opisanym w początkowych akapitach postawy programowej, na odtwórcze, a nie twórcze działania uczniów (np. nie wskazuje to na doskonalenie takich umiejętności i kompetencji jak: myślenie twórcze, rozwój wyobraźni, myślenie językowo-myślowe, wnioskowanie, formułowanie własnych osądów).

Ostatnie 2 lata nauki w liceum i 3 lata w technikum to czas pogłębiania wiedzy w ramach stosunkowo dużej liczby godzin w zakresie trzech wybranych przedmiotów maturalnych. Stwarza to możliwość lepszego przygotowania się do egzaminu maturalnego niż miało to miejsce w szkole 3-letniej.

Projekt podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkół branżowych II stopnia dla absolwentów gimnazjum i ośmioletniej szkoły podstawowej nie prezentuje koncepcji nauczania i uczenia się uczniów przygotowujących się do zawodu. Prezentowana propozycja stanowi swoisty wyimek z propozycji podstawy dla liceum i technikum.

Cele kształcenia ogólnego są sformułowane nieoperacyjnie i w małym stopniu mogą podlegać walidacji, co w znacznym stopniu utrudni ocenę faktycznych osiągnięć ucznia po zakończeniu tego etapu kształcenia.

Umiejętności nabywane w trakcie kształcenia ogólnego nie mają charakteru praktycznego i odnoszą się głównie do operacji myślowych ważnych z punktu widzenia problemów teoretycznych, a nie praktycznych.

Nie uwzględniono specyfiki tego etapu kształcenia - opisane w projekcie cele edukacyjne są właściwe dla wszystkich poziomów kształcenia w odniesieniu do założeń idei uczenia się przez całe życie.

Nie formułujemy dalszych uwag gdyż koncepcja szkoły branżowej powinna być wypracowana w całości.